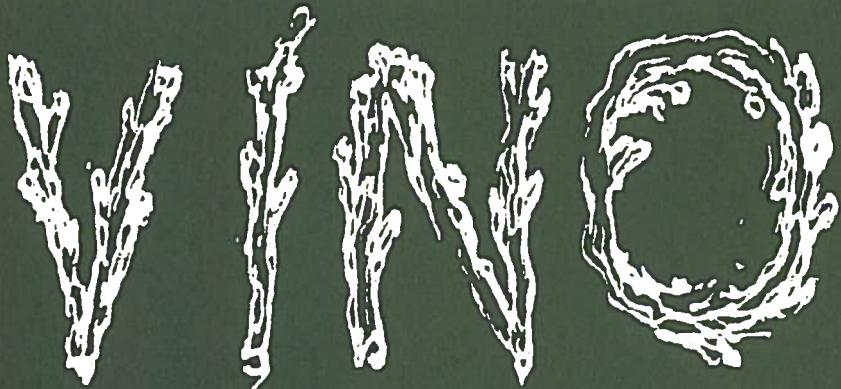

časopis pro současnou poezii

9
1 9 9 9

Zdeněk Rotrekl

Věra Rosí

Markéta Horáková

Vladan Stamenkovič

Ivo Harák

Jiří Dintar

Viliam Kanis

Petr Čermáček

Marián Hatala

Karol Maliszewski

Nóra Růžičková

Robert Fajkus

Paul Polansky

Michal Bukowski

Jan Krčma

Milan Libiger

Miroslav Salava

Veronika Sznapková

Ondřej Slabý

Radek Bittner

Božetěch Konrád

Miroslav Želinský

Karel Hoff

Richard Popel

Róbert Gál

GLOSY • RECENZE • ZPRÁVY

• ANONCE

Poezie (1929-1938)

Jan Opolský, R. Bojko,
Jaroslav Marcha, Bohuš Stejskal,
Vilém Závada

**Josef Florian - dopis Františku
Springerovi**

Pavel Koňárik - z korespondence

Aldous Huxley - Tragedie a celá pravda

**Ladislav Muška - recenze Intimního
bedekru W. Przeczka**

Poezie zima 98 / jaro 99

Recenze Textů - Petr Čermáček

**Michael Tesař o sbírce Pavla Petra:
Za svítání Morava**

Michał Bukowski, narozen 1949 v Poznani. Od roku 1985 žije a pracuje ve Vídni. Je expertem v oblasti mezinárodního obchodu. Působí zároveň jako básník a umělecký fotograf. Člen britského Královského sdružení fotografů. Jako básník debutoval v roce 1996 sbírkou *Wiersze* („Básně“) v nakladatelství PROMOS v Poznani. V Poznani mu též vyšla druhá básnická sbírka *Serdeczność obłoków* (1998).

Róbert Gál, narozen 1968, vydal dvě knihy - *Paradoxy a deštrukcie* (1997, 1998), je redaktorem a nakladatelem v Nakladatelství G+G.

Markéta Horáková, narozena 15. 8. 1980 v Jeseníku. Publikovala v regionálním tisku a v brněnském časopisu Host. V roce 1996 vyhrála „hlavní cenu za poezii“ ve Františkových Lázních pod záštitou nakladatelství Mladá fronta.

Viliam Kanis, narozen 1975 v Trnavě, absolvent Ekonomické Univerzity, publikoval v Dotykok, Novom Slove, HRAně, Kyblíku plnom zubov, držitel čestného uznání v soutěži Wolkova Polianka '97, šéf samizdatového vydavatelství AFTERDOG.

Božetěch Konrád, narozen 1933. Publikoval v Junáku, Rovnosti, Tvorbě, Literárním měsíčníku a v dalších časopisech. Vydal knihu próz „*Strýc Maňa*“ (1998).

Milan Libiger, narozen 1975, redaktor Zlínských novin. Své básně publikuje časopisecky: Host, Psí víno atd.

Karol Maliszewski, polský básník, prozaik, literární kritik. Narodil se v roce 1960 v Nové Rudě. Založil a vede Noworudský literární klub „Ogma“. Vydal sbírky veršů *Dom i mrok* (1985, „Dům i mrak“), *Wiersz wolny* (1987, „Volný verš“), *Miasteczko - prosba o przestrzeń* (1988, „Městečko - prosba o prostor“) a další. Vydal též knihu literárněkritických eseji *Naszy klasyccy, nasi barbarzyńcy* (1999, „Naši klasici, naši barbarzi“).

Paul Polansky, narozen 1942 v Mason City (Iowa, USA), v Nakladatelství G+G vydal *Dvakrát tím samým - Básně o romském holocaustu* (1998), *Třízivé mlčení* (1998) a *Toulavej pes* (1999).

Richard Popel, narozen 1946, filosof, malíř a spisovatel. Publikoval v Revolver revue a ve sborníku Zlichlá klika. Od roku 1969 žije ve Velké Británii. Autor prózy *Gajšlova láska* (1996).

Věra Rosí, narozena 1976. Vydala sbírku básní *Holý bílý kmen* (Host - Weles, 1999). Své verše tiskne ve Welesu, Hostu, v Proglasu a v dalších časopisech.

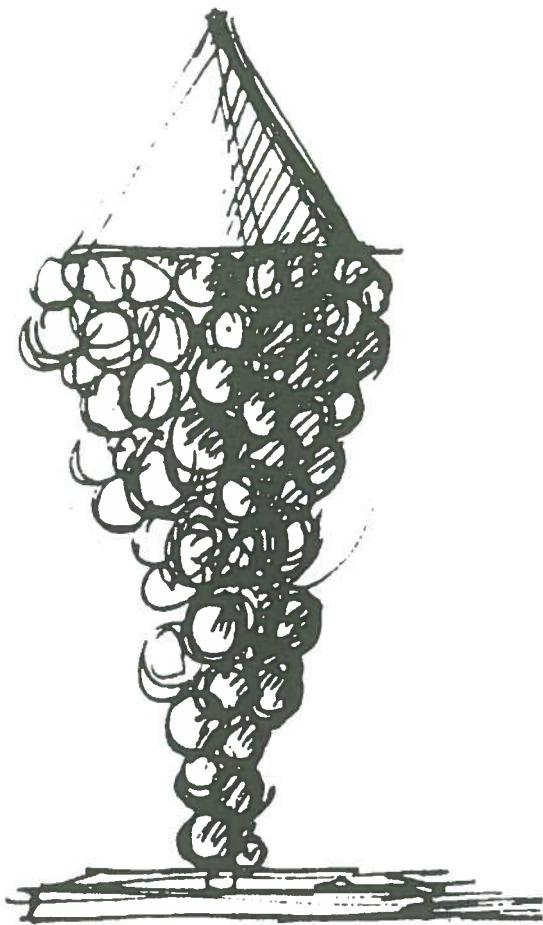
Zdeněk Rotrekl, narozen 1. října 1920 v Brně. Básník, literární kritik, historik a publicista. Dlouholetý vězeň českého stalinismu. Editor Velikonočního almanachu poezie (1947); od května 1989 do roku 1992 šéfredaktor jím obnoveného časopisu Akord. Laureát Ceny Jana Zahradníčka a Řádu sv. Cyrila a Metoděje.

Nóra Růžičková, narozena 1977 v Bratislavě, studuje na Vysoké škole výtvarných umění obor malířství, publikovala v časopisech Aspekt, Romboid, Dotky, držitelka Ceny Literárního fondu v soutěži Wolkova Polianka '96, v roce 1988 debutovala sbírkou *Mikronauti*.

Miroslav Salava, narozen 14. 1. 1960. Žije v Praze; pracuje jako knihovník v Klementinu. Vydal básnické sbírky *Mé baroko* (Aula 1995); *Krev můry* (Petrov 1997).

Vladan Stamenkovič, narozen 25. 7. 1968 v Bělehradu. Od roku 1991 žije v Polsku, kde v roce 1995 ukončil slavistická studia na Varšavské univerzitě a navázal kontakty s literárním střediskem. Je autorem sbírky *Uliczne modlitwy* („Uliční modlitby“, 1995 Poznaň). Jeho básně byly přeloženy do češtiny a lužtiny. Překlady pocházejí ze sbírky *Dziedzictwo / Naslede* („Dědictví“, 1998 Varšava) a z rukopisu.

Veronika Sznapková, narozena 26. 8. 1980, absolventka gymnázia v Karviné.

Zdeněk Rotrek

Město v rodém prachu

padající
vzpřímeně dýchající
vykolejené nenávratnou výhybkou
táborů pochodů k hranicím okopanin
mluvící zásvětným rodným
jazykem plynárny a nepostavených komínů
nezbořených kostelů
mikulášských
Když prorostla borovice komínem
hasiči svedli Svatku se Svitavou
a v Rajhradu přiložili do ohně
Moje jediná tajnosnubná Židovka pluje na luně
a Němci pijí pivo v rozbořené hospodě na Kamenomlýnské
Otec prodává ptačí semena na Jánské
aby syn měl z čeho ochutnat broskve
Matka těžce dýchá z neznámého trestu ve Čtvrti
a syn se vrádí padajícími ulicemi po kolena ve vodě
Na Centrálc se vznáší hroby s Heršpicemi
ale v ulicích dosud teče světlá naplavěnina domů s pavlačemi
Z dlouhé chvíle chlapec počítá kroky
mrtych studentů živých psů a jeřabin
na České
V tu chvíli vyrašila opět poupatá hrobů
a podáváme si ptačí semena
Přišel Lutrštek i Křtiny s Vranovem a s židovským
hřbitovem v Juliánově a my si podáváme
ptačí semena
Panna utonulá na Staré poště v Orlí
jí ptačí semena
Ida Polnauerová a Klarová přišla
z mýdla a kostní moučky jist
ptačí semena
Němci ze Starého Brna a dělníci ze Zábrdovic
potmě vstali a všichni jíme
ptačí semena

Vítr za Centrálkou

Málo sladké
nedozrálé
ovoce hnije za Centrálkou
Kouř – vláčků hvizd – tma a svist
několik jisker do popela
Tudy jel Mahen a s vlaštovkami v ústech
domluvil se s Chaloupkou
Zobáček měla plný plynu
káry hroznů na odbytu
sváželi do plna bytu – Kouř –
vláčků hvizd – tma a teskné vytí psů
V té noci vlažný déšť odral zed' (tu mezi městy)
kde na hlavě stálo nenapsáno: Halas je – –
Pětku z rytmu dostalo jaro pro nic za nic
vítr stál

Pomník – víc – se propadal

Keby Bob chcel, mobol by. Keby Bob mobol, chcel by.

*Autorem epigramů
v tomto vydání Psího vína
je Róbert Gál.*

Kolem Žebětínského autodromu

Chuť špatné kávy, chuť tmavých ostružin,
sladká chuť rulíku a podzimního zla,
co těžkne jak kojenec...
Bude pršet,
pršet do trnů.

Promítám do přívřených očí.
Jako každým rokem spadaly slívy
na cestu k Velké ceně,
a vdova u cesty,
místo kapličky,
vyprávěla, že lidé se už nemají rádi.
A pod vavřínovým věncem piv
nikdo z nás
nemyslel, jak brzy se setmí.

Dnes zatáčky vynášeji motorkáře z dráhy,
místo tleskačů se po stráních válí
kelímky s reklamou na Budvar
a vyhozený bílý pisoár.
V nízkém tlaku náhle vím
o nahraditelnosti čehokoli čímkoliv,
tak kam se tedy mám
v podzimním větru vrtnout –
když každý směr mě vrací
k úzkostem stále týmž?

Jako každým rokem šípky mění barvu
a při zemi se choulí
zeměžluč, již ještě dlouho
budu plivat. A také latinská jména trav
jsou stále táž,
stále stejně bezmocná
před zimou, co zpovzdálí hrozí kyjem.

(30. 8. 1998)

Výjezd

(Vojtovi)

Auto jak hračka, mokře se blyští
pod patou mraků.
Korále vody se třepou
o život
v agónii pod stěračem.
Vidím se, jak vyjíždí
někam pryč, ze svých mozkových komor,
pod přikládanou akupunkturou hudby.

Takže teď ten život –
bez něj, v přívalech nekonečna
promakaného teprve k Olomouci.

(Brno – Třinec 2. 10. 1998)

Věra Rosí

Slezská

(Bogdanu Trojakovi)

Těšínské ulice... Říjnovým deštěm
sdrátované svělo
se proti mně vrhlo –
Moždíř pod žebry se dává do práce.
Vagóny duní barytonem. Uhli?

Všechno to pak vyšumí do venkova.
Ve tmě jako kulise pro psí operu
a stoupání v kravím blátě, tak trochu
ti závidím lásku, domov, –

Nakonec to odpíská soprán výpravčí pišťaly.
Zřídle, nazrzlé lesíky před Bohumínem
s jeho nádražní ratejnou – předpeklím.

(Č. Těšín – Vendryně – Bobumín
2.-3. 10. 1998)

Markéta Horáková

Tajemství?

Pravda od kosti je žvanec
ze kterého ujíš, abys zuřil.
Napiješ se pěny
která ti ušla ze vzteku.
Ale podívej
mezi prsty musíš mít stále mezery!

Černý páv

Smím se dívat, jak píše stín?
Obrys tužky hladí papír, vyleštěný od světla:
má lampa se stínítkem sýčka jako by rozkvetla

smím se dívat, jak píšeš?
Stíne, příteli, hubený truvére
tvé poťouchlé prsty hrabou ve strunách
smím naslouchat, je-li v nich poezie?
Snad cítím z nich strach...

Je noc, je noc
smích stínů ti namíchám
budu se smát, víinem kolébat
nebudeš se mnou sám
jsi má jediná moc

ze stínů povolán knězem strachu
černý, černý páv
černý jako já, když příši do zdi
a narázím na slepé květy uspané jedem z kamínku
ode zdi, ke zdi, do zdi.

Vyznání

Objal jsi mne před zahradou
a vyslychal mydlové stíny řáder.
Patřila volavkám a jejich chocholkám
rybníku na černobílém filmu
venkovskému soumraku
převozníkovi s mandolínou
a nikdy tobě.

Stáli jsme tam
netknuti společnou vlhkostí
připoutáni davem nočních ptáků vytřeštěných
připoutáni jejich vodní podobou.

Oklepali jsme o sebe pouhost vztahu
v chomáčku upletli se k obloze
v rose smrti tolik vzrušení
a tys mi řekl až na zemi:
Já nebudu poslední, kdo nechá zhasnout světlo.

Čas ominulostuje.

*Teatru di Medusa
terracotta 1799*

Cavova

O špatném úmyslu

Invalidum občanské války v bývalé Jugoslávii

Dnes už slyším východ slunce
a nezdá se mi, že teskním
za svýma očima.
Avšak často,
když mi vyprávějí o barvách,
se neusmívám, ale bojím.
Té zelené, šedo-zelené,
v které jsem sotva pár dní
ležel v zákopech.
Té modři, kterou jsem naposledy uviděl,
když jsem hleděl vzhůru a naslouchal
svistu padajícího granátu.
Červeně, kterou jsem ucítil pod prsty,
když jsem si pozdě zakryl obličeji.
Bílé, kterou voní polní nemocnice,
se také bojím.
Jenom černá mě uklidňuje.
Každou noc mne objímá
svým teplem.

Přeložil Libor Martinek

Vladan Stamenković

1991 - Krčma*

V Krčmě pozdě odpoledne
je dusno a stoly vržou.
Noviny leží na podlaze,
jedni čtou, druzí přecházejí.
Vrchní, káva bez cukru.
Čas je v Krčmě.
Krčemný čas.
Pánové a špinavé peníze
po kapsách
a kurvy, bohatí i chudí,
zloděj a okradený sedí vedle sebe.
Slepý a němí
u jednoho stolu,
Pánbůh vedle u sklenky
spoluvinný, lhostejný.

14. 11. 1991

* Chorvatský spisovatel Miroslav Krleža
nazval Jugoslávii „Krčmou“.

Mlčení

Dnes je mlčení modlitbou
všech zklamaných.
Oslepených vlastními
iluzemi,
sliby plnými nenávisti.
Dnes je mlčení modlitbou
všech vylekaných.
Ukrytých ve stínu
falešných vavřínů,
teprve nedávno ušitých praporů.
Dnes je mlčení modlitbou
všech zapomenutých.
Vdov pohrouzených do smutku,
zmrzačených žebráků a dětí
hledajících novou vlast.
Dnes je mlčení modlitbou
všech nás,
ale mimo ni existují jen
kecy...

Veriť v Boha znamená byť nedokonalý ako On.

Egypt Greek (5th - 3.c.)
H. 7,58cm x L. 8,23cm

Masna

jsou velké radosti
pro které se umírá
v knihách
a malé radosti
které si kupujeme

a je to stejně:
vědoucí háky
cíví do ulice
z druhé strany
čekající dav
se slinou v hubě
(z předzjednané chuti)

nahé ostří které půlí
a čtvrtí, odděluje
ostří jehož *neznatelně* ubývá

tí, co sem chodili -
a noví, namísto -
ještě ho má v pupku už mu kupuje
kuře na polívkou kližku na guláš

a je to jiné:
jak stoupají ceny
a Slávie to projela
jméno má po něm, to jo
ale jenom jméno

stále totéž nové maso
ze kterého nakonec zbývá -

vědoucí háky!
večerem prázdné, osamělé
od mizení, od uplývání
ačkoli ulpívání -
jeden je od krve
zaškryté mouchami
které lačně požírají

a vytrvale kladou

Křižanov (Dítě)

průsekem v lese
kostelní věž v dálce
a její o poznání delší stín

ještě mi někdo drží, drtí palce
vím, nevěřím

je těžké věřit: někdo s tebou
i když ty nejsi s ním
jak kráčí den tak praská sníh:
stín kreslí kruh

je těžké věřit: i mně
podoben

je sépiový Bůh

Noc
stille Nacht
heilige Nacht

táž jiná jako dřív
mezi tebe a mne
staví zeď'

přibylo slov
a básní ne
zrcadlo chodníků
rámuje sůl
v níž rozlává

okno hvězda nevím
padající
do černé díry
mrtvých Vánoc
blizoučko blízko kam

sypu své básně slova
mezi mnou a mnou
vzpomínky, zeď'

a noc

z níž budí vlastní křík
tvé chrápání a naše děti

Jiří Dintar

chodci
v hukotu hub
vypadaj vcelku -
/hm/

v celku.

/přepnout se do jiný
reality/

cvak

v šumotu světa kolem nás
býváme většinou utopeni
jako ryby ve vodě
jako ony nechápem
že voda okolo není vším
že svět je jenom film
promítaný kolem nás
dokonale plasticky

jemně mží přes koleje
- hra života -
pěkný psycho
tolik masek tolik tváří
ajm sori
„kouká ti z kapsy vyplášenka!“
zbytečný.

z oblohy se spouští novej den
miles drží trubku u rtů
jako obrofskýho džoše
a muziku vypaluje po vlnách.
černá. černá. černá.
sou vůbec barvy barvama
když je noc a tma?
je tabák hnědej a sníh bílej
a tráva modrá
když na ně světlo nesvítí?

dno se blíží zuřivou rychlosť
tělo se začíná krčit
v tušení blížícího se dopadu

fšude se přece prodávaj padáky -
- padák sem - TEĎ!

myslivec ani nikdo vůbec
nepřišli a padák žádnej
ani žádnej

a god-dog někde v dálce
výsměšně se rozštěkal

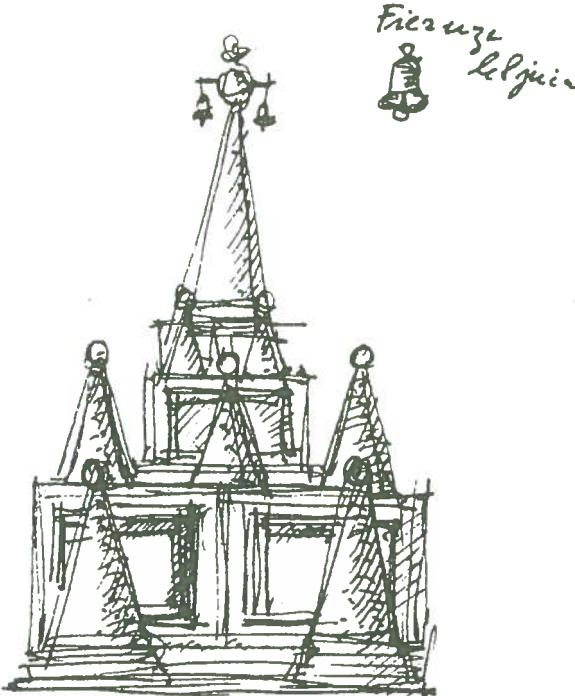
křičíš mlčením?

ale jo
tak si zakříč

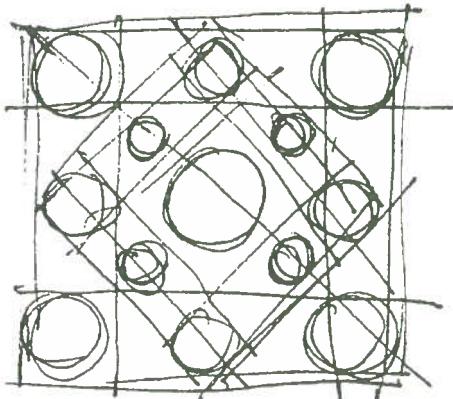
ale jen si zařvi
to vís že jo
zařvi si
zařvi

to už tu stejně bylo
mockrát

tak co.

*Antonio
da Sangallo
il Giovane
fontana di Re
Porsenna*

Dobré chlapce - dobré vrapce

Kuchyňa je plná
spotených zákluskov a presladených žien,
chodba zasa obnosených topánok.
Len obloha je prázdna.

Reči sa točia
okolo rýb, ale chlapi
vyzerajú skôr ako vrabce
usadené na stole:

(Niektorí už štrnkrnkli,
iní sa nevedia rozhodnúť
medzi tŕním u nich doma
a tým u milenky.
Najmladší a najopitejší
je ten v hrsti.)

Ked' zajtra na svitaní
babizne vyblečú na dvor plachtu
a budú ju obzerať div že nie mikroskopom,
bude to jedinýkrát,
ked' krv bude dobré znamenie.

Chlapi by prisahali, že sa to volá koniec,
ženy tomu hovoria svadba.

Základy fyziky

Teleso ponorené
bude unášané.

A začiatkom roka hodila
nejaká miesto venca do rieky
dieťatko.

Nachytala ho horárka
do siete vlastného
spiaceho lona (a možno to
horár mal nabité slepými),
dieťa každopádne
žije.

Vraj vtedy svietil rozdvojený
mesiac a to sa všeličo môže
stať.

Sú dokonca chvíle, keď sa
prebúdza to zviera vo mne –
pokojná, veľká krava.

William Kanis

Lunapark

Kolotoč nudy sa zastavil,
zostali
deti s pogrcanými topánkami
a znechutnení rodičia
odhadzujúci
cukrovú vatu.

Ďalší deň vzrušujúci
ako seriál.

Na
upokojenie
pri
sviečkach
dáváme si
večerum.

Hrda

Vôni sa tu nijako nedá ujsť. Ty
si ju chceš zobrať domov,
keby sa tak
dala nahrať
na magnetofón.

Alebo skôr na magnetovôň.

Ľudia sú tu
takí.

Mŕtvych majú stále
v živej pamäti, živí
zasa poobede vyspávajú
ako zabítí.

Vojna z Mostaru sem cez kopce
naštastie nedovidela,
aj napriek tomu
toľko opustených
domov.

Výber si priestor,
dostaneš čas.

(Chorvátsko, Podaca, 30. apríl 1998, 9:30)

Petr Čermáček

Újezd

kámen
první farář
On znal owčičky swe a oni znali a milovali jeho
v jeřabinách do černa céva

dva muži přes nízkou zídku kříčí lov
v jesličkách zastrčena lítost
půl jablka
půl kukuřice
temeno sněhu
štědrost jak obětní lůj

on znal dech svij

Ještěrka

jistě tělo
končetiny
anatomie
chytání do ruky
nic nedefinuje
ocásky dorůstají
svátosti ne

mrzne
dlouho je do Jiří
spí dvanáct Ještěrek
jak Getsemanští rytíři

xxx

křtitelnice křiku
HŘEBEČCI babylonští
kaj sidares more
oharek děje
v roletě oko
jak na punčoše
výseč v které se chvěje
klíček
bývalého vzteku

Marián Hatala

A oni so mnou rátali... (Ale s mŕtvymi je kríž)

kež už som nedokázal počúvať
ako nič nehovorím
ked' už som sa nevydržal pozerať
ako zatváram oči

ale keď už som nemal odvahu
byť tak dobrovolne bezmocný
ale keď už som nestál o to
sedieť tam tak bez postoja

postavil som sa a vravím
so všetkým súhlasím
dvíham ruku
ako pol kríža
pridajte sa naprieč
odpočítajte ma
tak ako ja vás

TU ODPOČÍTAM V POKOJI

Nádražie nástupište koľaj vlak atď.

sedíte vo vlaku
zaujatí nezáujmom sedieť vo vlaku
a za rozsvietenými oknami
neletiacimi za nehybnými záclonami
sprava
alebo zľava
iný vlak

sedíte vo vlaku
a okná vstupujú do okien
už ste sa pohli
z jednej konečnej stanice
k inej konečnej stanici
ale vzápäť sa tam nedostanete
lebo viete že to iný vlak
vždy iný vlak sa pohnie
tažko naložený rozsvietenými oknami

a tí čo v ňom sedia
dívajú sa na vás
a hovoria prečo ešte nejdeme

vo chvíli ako je táto
ked' každý je
obrátený na inú stranu

a ked' ked' tú misernú záchrannú brzdu
nemožno nikdy uvoľniť

Život je skuška smrťou.

Karol Maliszewski

Kyselý únor

Olze a Romkovi

Když nedají šanci probuzené děti;
nebo to je nejdůležitější šance.
Zatopení, časné zatopení;
pálím stránkami loňských ocenění.
Ještě dříve údery, třesk –
kontejnery na smetí vysypávané do sněhu.

Kdo živ v neznámé temnotě
prohledává terén Martwej
a přilehlých; narazí na psa, nebo ne...
Popel, všude popel,
ryšavěšedá stopa po včerejších,
ted' hrdých na své chocholy z peří.

Nad střechami vítr dostal smyk
jako zapáchající dech nemocného obra;
otřepávám se z husí kůže, temnota trvá –
a právě tráví zbytky. Potom záře.

Mokrý březen

Nejmenší říčka v límci
písek z loňských pytlů,
šmirák jara, živel se
opakuje v rychlých skicách.

Jako na pohlednicích (vitrážích)
kosatce pijí promrzlou vodu
právě za prahem, u paty
velké hrušky, s anděli v pozadí.

A znovu: ty, anděli, posuň se, a
křídlo se hne, škrť, špiní
už získanou ránu, před zněmi.

A znovu: Přesedat (výpravčí,
stanice Opatówek) od bavený,
ochladlý, s leskem kalných vod.

Teplý prosinec

Aně a Jurkovi

,jestřáb naříkal, což drázdilo psy.
křeslo v řece. kry.“

Tudy jsem šel a doslově tam
jsem ležel pod dlažbou, pod pěnou listů
bitou na asfaltu: dech země
mě napomínal, naváděl –
začínaly schody, chodby.

Tak se má ležet, tak uléhat,
vyrovnávat výdechy ze všech stran –
v sobě. Tak se mají vidět kroky
odspodu, tuší podešvy; podezřívány
vítr. V remíze je hodně vlajek.

Trochu jsem šel, ale obraz zapadal
stále hlouběji. Zapadal jsem,
sklouzával jsem, stojím nad odkrytou
myslí: v zápisníku se svíral
rád, hluk hrud. A sny.

Točitě, prostorově, zrcadlovitě.

Přeložil Libor Martinek

5.12.1998 - ROMA

*un Gatto con pernice e due antare
de la Tenuta Cecchignola
I sec. a.C.*

Nóra Ružičková

XXX

Hovoríť o neprítomnosti svetla
v jeho neprítomnosti
je nepatrne

Je neopatrne
byť neprítomná
na miestach bývalej prítomnosti

Byť nepatrna
v prítmí

Nebyť v jeho prítomnosti
je priateľné

Je temné
nehovoríť

XXX

Kombinácia
kvetov a snehu
v poézii žien
červená a biela
krv na operačnom stole
chirurgicky presný temnosvit

Čo napísat' na kožu
aby malo zmysel
zarezať
zapichnúť háčiky
a stiahnuť?

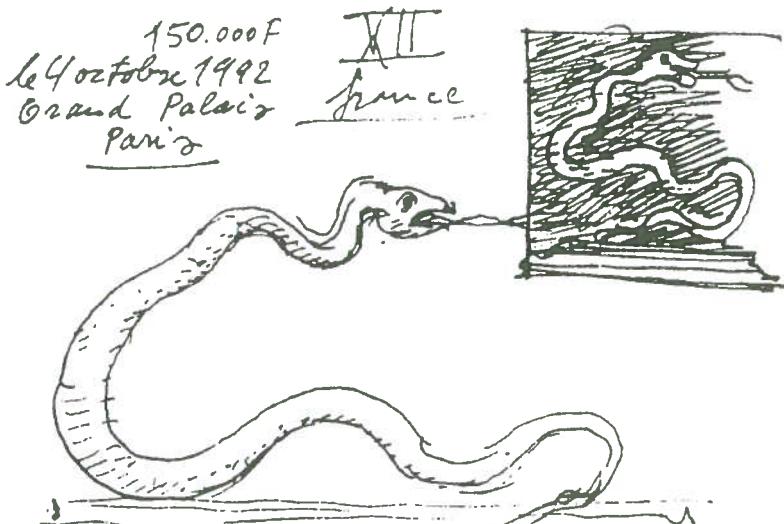
Pod snehom
pod zemou
pod kožou
malé mrkvky
hladké a lesklé prsty detí
siahajú po niečom hlboko temnom

XXX

Píšem priamo v obraze
a strojček vo vnútornom vrecku skrine
šeplá buble chrčí
a doznieva v dottom sedimente ľudskosti

večerné okno skrine
naráža do stien
ako krvinka svetla

odvrátim sa od obrazu
ukážem cez seba prstom
línia mi v zrýchlenom rukopise
prejde krvným obehom

XXX

Z plavby na dosah
zaplatenej mincou zreničky:

oka

Slniečné je zdanlivo bezpečné

*Miestne zväčšenie mierky
je z paberkov mikro-mytológie*

*Ako rozlísiť pohyb toho kto sa pozera
od pohybu toho kto je pozorovaný
ked' celok je detailom detailu?*

Robert Fajkus

Šenkovní variace

Ted' teprv hudba.
Do mlhy vystřík' děšť:
vyklepává pozounový plech
a táhle volá po lesích.

V okýnku šenkowny rozzuben nad pivem.
Kdopak už se všešel na vyčazeném stropním trámu?
Když z něj možná zpíval horský drozd,
stehlíci drobně klevetili, až zpředli punčochu,
kterou si hudba honem nasoukala na stehno,
poseté černými fleky mrtvých milenců.
Ta umí, běda, tančit souložmo, po kopcích duši vyhopsat!

Proto je ta muzika taková:
že mu chcíply děčka!
Co my tady se saponátovým pivem.
Slzy, slané jako krev, čiré
jak bublina poprvé z bublifuku dítětem vyfouklá.

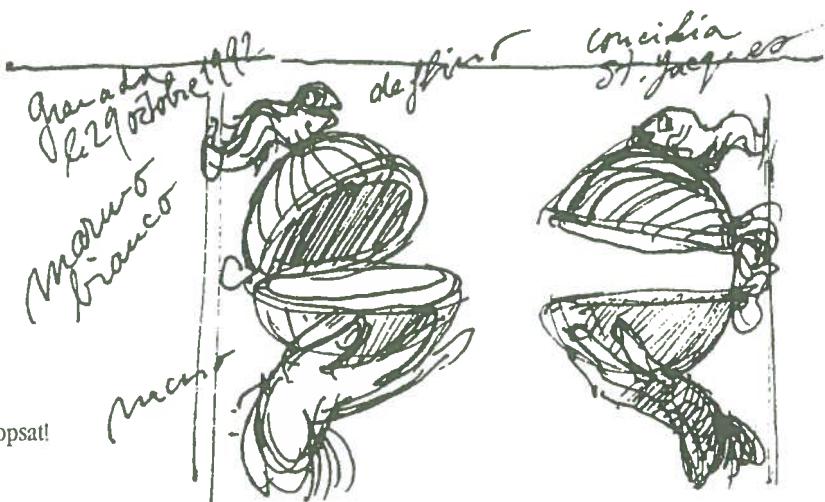
Bůh právě tančí dupák v gumákách!

*Prevzato z janáčkovské publikace
Du podél blesku, Weles 1999*

Zahrada

Věrně kos odvádí svou práci,
k ránu zpívá, za večera
a ještě přes den za dešť.

Ve smaltu oblohy se vaří duše,
je stále ještě živá.
Pozre ji ten, kdo vidí mýma očima,
nebo ten, co ze tmy prázdných důlků
staví prostory?

Silvestr ve vlaku

Zimomřívý vlak sebou škube, kloubne, praská,
až máš strach, že se roztrhne.
Za oknem trysk: bědná běl polí
s havrany nadrobenými voláním širého obzoru,
vzpínání hor v závoji sněžně obtěžkanych lesů,
cinkavý umíráček u šraněk, dálka mizejících cest,
mijená nádraží, kde ze zaplivaných perónů
zdraví veselý funebrák /červený nos a čepici/.

Prázdné kupé. Zavřeš oči.
Zavijí tě vlasy, paže, stehna, rty.
Sevřít v dlani aspoň zsinalý trs trav,
aspoň hroudu zmrzlou,
úlomek kamene ze samoty božích muk.
Její srdce cítit tikat o svá žebra.

Koleje zavedou vlak do tunelu:
Brodíš se šrotorem jako tenkrát
při smetištních hrách a mumláš
zbytky slov.
Nápisu červenou křídou.
Jinde, vešlý v kamení –

Bob stvoril Boha k obrazu svojmu.

1996

Paul Polansky

Dal mi svý jméno

Když se ohlídnou,
vždycky jsem věděl,
že nebyl mým otcem.

Říkal mi synu,
ale dal mi jen svý jméno,
ne svoji tvrdou paži.

Já jsem byl rváč,
pálkou i pěstmi.
On nikdy nikoho neuholil.

Doma moc nemluvil,
jen zíral na mámu,
když jedl sám.

A nikdy ani
nikomu nevzdoroval.
Jednou na Díkůvzdání

nabíd našemu sousedovi,
že mu dá pět dolarů,
když přestane být mýho bratra.

Miloval jsem ho,
říkal jsem mu táto,
chápal jsem jeho problémy,

vychovával sedm dětí
a určitě věděl
že nejsou jeho.

Nebyl divočák a rváč
tak jako já,
ale i on měl svůj boj.

Proč mám rád ulice

Říká se, že
to, co tě porazí,
není rána toho druhého,
ale jeho styl.

Frazierův nonstop tanec porazil Aliho.
Ali zas utahal Foremana v provazech.
Foreman zničil Fraziera délkou paží.

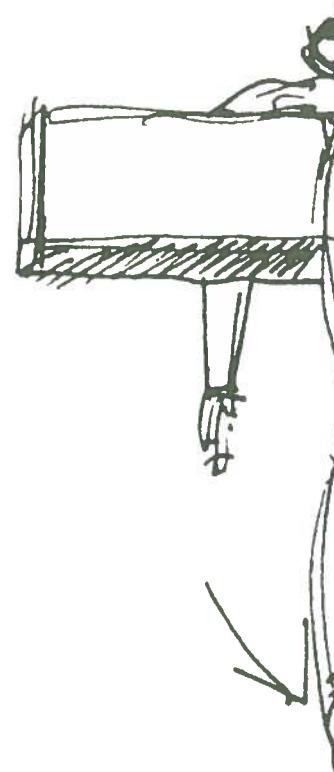
Většina praváků se vyhýbá
levákům. Pro menší borce je
těžký se propasírovat na distanc.
Dlouháni jsou zase pomaří.

Marciano by možná nevyhrál
ani zápas, kdyby mu
pečlivě nevybírali soupeře.

Na ulicích to takhle nechodí,
tam máš soupeře, kterýho vidíš poprvý.
Nevíš ani, jak se jmenuje, když
se začnete řezat do ksichtu a do těla.

Proto mám rád rvačky v barech.
Musíš do toho dát úplně všecko.
Nemáš čas si přečíst výstřížky

o jejich stylu.

Óda na Joe Louise

Hnědej Bombardák byl nejlepší boxer,
kterej kdy výšel z ringu celej.

Nevěděl, jak se starat o prachy,
ani o svoji důstojnost.

Ale Joe měl svoji hlavu.
Věděl toho o boxu nejvíce ze všech.

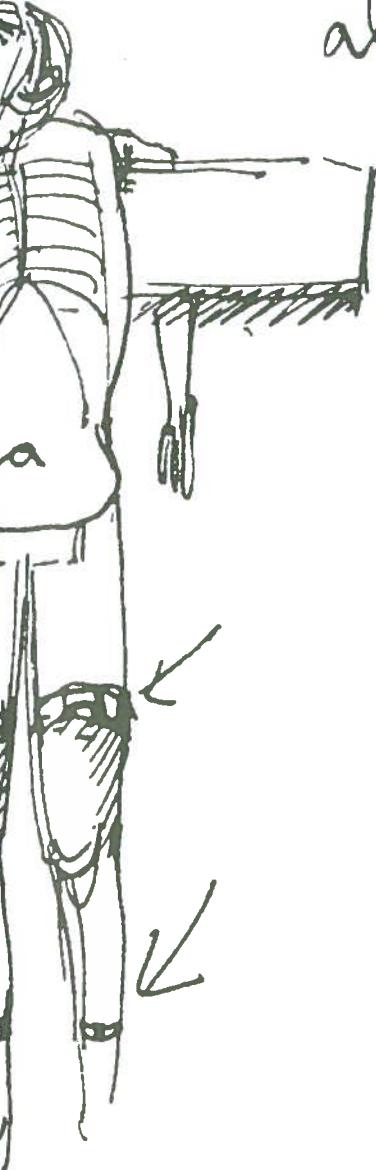
Jeho nejlepší rada mladejm byla:
rychle udeřit, útočit rychle.

Louis nevěřil na otlukávání.
„Nebuš do něho, buš skrze něj.“

Joe dával knockout první ranou.
A to jsem se chtěl naučit.

Hnědýmu Bombardákovovi
nikdy v ringu nezničili mozek.

Jenom jeho život.

alabaster
1430
Kreuzigungsaltar — France nord
aus Riom

Žádná rána

Kdysi jsem boxoval s klukem,
kterej byl tak rychlej,
že jsem jeho rány vůbec neviděl.

Ale ani jsem je necítil.
Proč lízti do ringu,
když to nikoho nebolí?

Byl jsem z něho na mrtvici,
protože ze mne udělal
blbce před přáteli i před ženou.

Ale všichni tihle blesci
se za pár kol unaví.
Když pak spustil ruce,

šel jsem do toho natvrdo.
Když mu vylítnul chránič z pusy
vyrazil jsem mu čtyři zuby.

Když nás sudí odtrhl,
zlomil jsem mu poslední
ranou lícní kost.

Když ho vynášeli, všim jsem si,
že má na pravý ruce
vytetovaný: MARIA ANGLES.

Ale u ringu
pro něho žádná holka
neplakala.

MARIA ANGLES
teda nejspíš bylo
jméno jeho matky.

Jedině nějaká máma
by měla ráda boxera,
kterej nemá ránu.

Strach

je v nás ve všechn.
I bijci mají strach.
Proto boxujeme.
Vymítáme tím ten hřich.

Muži by se neměli bát.
Ale bojíme se.
Proto si vždycky
musíme dokázat opak.

Vždycky jsem se
před bojem hrozně třásl.
Potily se mi ruce
a smrděly hůř než nohy.

Ale při první ráně
jsem na všechn
strach zapomněl.
Zvlášť, když jsem ji dostal.

Pak něco ve mně
prasklo a já
se ocitl v jiném světě
a zakoušel jsem

ten nejkrásnější
nebeské pocit,
jakej člověk může mít,
když ničí

svůj vlastní druh.

Přeložil Petr Mikeš

Z knihy Toulavej pes,
vydalo Nakladatelství G+G,
Praha 1999

Michał Bukowski

**Anchor Pub, Dunmore East,
Ireland**

pivnice
možná sklep
půlkruhové, kamenné klenby
bezhlasé
průchody
také půlkruhové
ramenem kamenným objímají
nerovná podlaha, přesto trpělivá
těžká osudy, které po ní krácejí
stoly dřevěné a jednoduché
pohostinné lavice
bděle seskupené kolem
nízko zavěšené plechové talíře
zastíněnou, unavenou žárovkou
bezhledně čas protínají
a rozdělují -
na to, co je teď'
a co je pod
a na kamennou půlkruhovou minulost
zamyšlenou
vystýdlou
někde vedle
a nad
je tu pološero
je tu polohluk vlídný
jsou tu osoby
jejichž tváře je tak obtížné rozeznat
někdy místo obličeje lépe spatříš
vlněnou rybářskou čepici
občas probleskne světlá košile turisty
je tu pivo
uvězněné v půllitrech
přibítých ke stolům jako veliké hřebíky
zatěžkané
smetanovými příkrývkami pěny
je tu hudba
na lavicích kolem stolů rozložená
v rezavých duších zakletá
s polohlukem smíchaná
vlhká
vznešená
a také rezavá

Přeložil Wilhelm Przeczek

Jan Krčma

Pověti

Květny a srpnovím
vedla se pěšina
zdáli k ní nebřehy
průzračnost vtiskly jímž
nesčety úsvitu

co uším neslyšné
s obrazy hlasů
míhaly prostory
než se stříbrnitou hbitostí
obetkuly blízkem i slovo Dálka
a přinášely potěšení
jak věrností svých pohybů
vlnivě světlem i v pocitu
tak v nehybné žádosti
naslouchat
a v bystřinách zářného zraku

a vlastním vánkem!
v skrytu jen zaslechnout
já to poznám

Milan Libiger

- Poezie F. K. -

Ne spontánní,
ale zdánlivě nezbytný, avšak
s dramatickou předehrou
psaný text.
Báseň na první
pokus.
Maškaráda o jednom
herci.
Ten v domnění,
že mu z jeho
nejvnitřejších hlubin
naslouchá celý
svět, zjišťuje, že
i vrátná z divadla
je už doma
u večeře.

Miroslav Salava

X

Chladivý vzduch v cemru mláta
a plyn a nenažranec který chvátá
zabít se najít narodit
zoufalství vztyčit monolit

X

Je říjen v kraji hřiven
tlaky děsu křiven
už nikdy neodejdu vzpřímen
Už nikdy - smrt je hymen

X

Déšť na střechách Poleva
V strašlivé symfonii prodleva
a mezi nářkem úleva
Čert vykuкуje ze střeva

X

Rozkvetlý růžový ibišek
připomíná mi podbříšek
připomíná rty mé smrti
co v lůně jazykem svým vrtí

Veronika Sznapková

* chtělo by se zmrznout jak se práší
črtý telefonného vedení skrz duši
potázenou jehněčím střevem -
tak mladým až běda

* aby se mohla, musela se, pak si vyhrnula
a šla se, přišla a zadívala se, mnula si a
uškrtila, pohřbila a ztratila se

Radek Bittner

Nehty

„A představ si že fetáci
si nakonec propíchnou i krk
jdou do očí i srdce
a na útěku nechaj' stěny oprýskaný
od fetáckejch snů

Ne, nech mě, nezasloužíš si... No tak!“

Tak jsme si doma
každý sám až do krve oloupali
nehty u nohou čekali jsme
na přestřízlivou ránu z rozumu

v televizi šlo kino
uvaděčka s prsty v gáze
zhasla
a celý sál se zul i z ponožek

tady nikdy nebyl žádný film
protože
byla tma

Ondřej Slabý

Zlatý řez

Aby mraky mohly uspořádat funus,
vítr si venku láme ruce.
Samota vážící už víc než tunu
je těžší každým dnem a táhne srdce,

jež si odlévalo každý dotek ze tvých dopisů,
někam dolů k vylučovací soustavě,
když mí na lebeční stěnu jako na mísu
zárlivost čmárá svéhlavě...

Žárlivost už míchá stesk do barev
a chtěla by celou fresku sňhnout do neděle,
kdy její neurotické kompozice smyje tvoje krev

a ty zase ucítíš, aniž bych to chtěl,
že ve mně páchné minulost jako v kostele,
kde spodní vody brání rozkladu těl...

Božetěch Konrád

Únorový odměk

Hořící střecha
s lízátky chudokrevného sněhu
s trsem zkřehlého hromotřesku
a s chatrným komínem
oddechujícím česnekovou vůni
vepřových šrůtek
Odpolední stín v mrazivých gumácích
sesakuje do promrzlého hnojiště
aby se napichl na vidle
ocumlaných krápníků
Všude dobře
doma nejhůře
Přes vinný sklep a hospodu
přes šípkový keř
s housenkou hlohu plazím se k vinohradu

Málokdy tam dojdu
se srdcem odměklým

Miroslav Želinský

Smetiari

Rieka sa vpratala do koryta,
nôž do zásuvky.
Čierny humor
je biela vrana,
no kto by dnes posudzoval
anjelov po peri?
Aj susedia
sa už začali milovať.
Ráno
zo splodín
pred bytovkou.
Tehotná žena
čaká psa.

I got into a rap s jejich
rapatými obličeji co s nimi
zatočí (v)oxy
V té pustotě bez hlasů
pod střechou strážnického nádraží
A nikde nikdo Ani ti dva (co tu byli?)
Ani František z Assisi
Ani americké rakety
Ani ty kočky křičící v únoru a lednu
A nicota začala
chlemtat
i mě
Ještě že moje přijela včas

Karel Hoff

XXX

Stál jsem pod střechou
strážnického nádraží
A nikde nikdo
Nicota chlemtala
veřejné osvělení
a oblékala si stíny abecedy
abych mohl pojmenovat
tu náladu alchymistické noci
Ale neměl jsem zájem
(Čekal jsem na Františka z Assisi
či americké rakety?)
Na zdech vyryté nápis
à la Miluju Zuzanu Ivan
Jděte do prdele všecí
A nic víc Žádné čmárafice
pro inspiraci Žádná modlitba
náctiletých holofrastických poetů
A vtom se objevili Zpoza mlčení
Z tyglíku příšeří Z fata morgány
pokácených lip (Ale to monstrum
před naším barákem nesundají
ani za prase) On a Ona

S těmi podivnými obličeji
Co křičí jak kočky v únoru a lednu:

Tak na tebe patřím A chtěl
bych ti říct Že ani nevím
Co se to děje Děláš mi
vrásky do obličeje Děláš
mi bordel v mojí duši
Co se celá chvěje A tobě
to sluší A tak jenom čumím
jak vyoraná kvaka Hej kotě!
Měl bych říct Strašně mě bereš
A víc už nic Ale tvoje oči
Co jsou tak krásné Nekoukají
na mě A tím to hasne...
I got into a rap s jejich
rapatými obličeji co s nimi
zatočí (v)oxy
V té pustotě bez hlasů
pod střechou strážnického nádraží
A nikde nikdo Ani ti dva (co tu byli?)
Ani František z Assisi
Ani americké rakety
Ani ty kočky křičící v únoru a lednu
A nicota začala
chlemtat
i mě
Ještě že moje přijela včas

Richard Popel

mdlá rána s chutí po mandlích
lichý hlas; Shakespearovi
zlatí chlapci rovná se pampelišky

tísní se kolem tebe
v těsných tričkách
pampelišky

nabízejí mandle
ukazují mandle

[kde byly ty prsty?]

vrané ráno

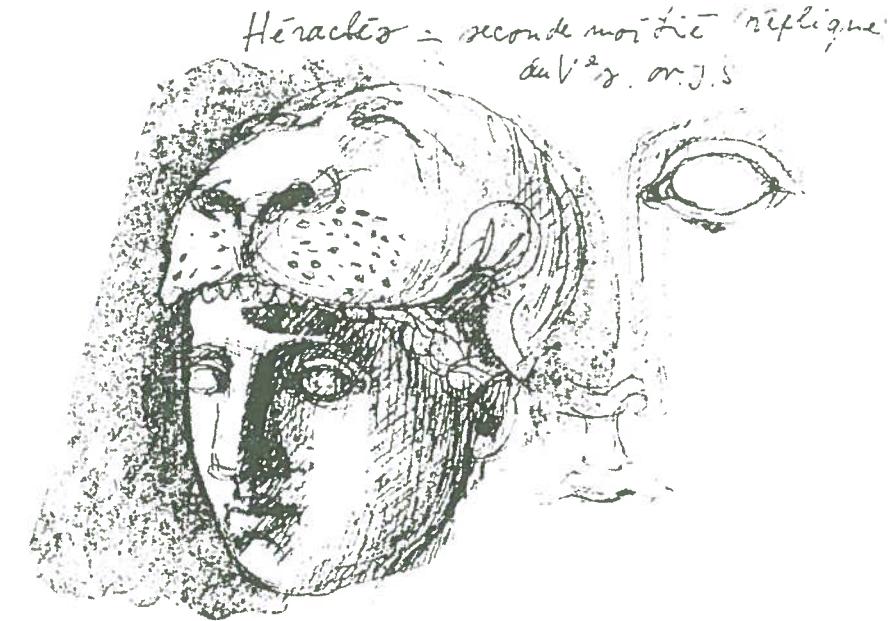
bílá vrána černající se studem
zrána

zpocený zpěvák na pódiu
se brání: nevoplocuj mě
nevoplocuj mě

'don't fence me in'

mží nad Temží

potopa odročena

když Frau Indíra Gándhí
žádala u něho audienci
Jeho Svatost

Guru

Šrí Čandrakekharendra
Sarasvati Swamigal
jinak
Šankarakárija z Kánčí
ji odmítl
neboť byl vázán slibem mlčení

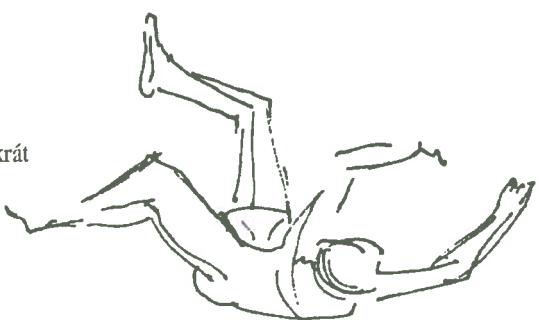
[babka za ním vlastně přijela dvakrát
a dvakrát jí dal košem]

její jmenovec
Mohandas Kamarčand Gándhí
alias Mahátma Gándhí
[podobně indisponován]
odmítl mluvit s Churchillem
z týchž důvodů

[byli to lidé boží
a v tom je celý vtip]

dávejte Bohu co je boží
a Césarovi co je Césarovo

Bohu dávejte vše neb je vším
a Césarovi nic neb není ničím

Ticho mlčí. Počúva.

glosy • recenze • zprávy • anonce

(1 9 2 9 - 1 9 3 8)

Úkolem exkurze do české poezie třicátých let není přehled o jejích nejvýraznějších představitelích a jejich dílech (např. F. Halas: Kohout pláší smrt, V. Nezval: Sbohem a šáteček, V. Holan: Odpověď Francii a další). Mámme za to, že je třeba připomínat i ty básníky, kteří by nám ještě víc pomohli s identitou, která se rovná totožnosti: cíli kdo jsme, odkud přicházíme atd.

Jan Opolský

Hluboko k ránu

*Noc není hlubší nežli pak,
když zavívá dech rána,
jak mocné tupé závaží
je nebi odervána.
Jsou jako mrtvi všichni ti,
jež přikryla a tají,
a i když nespí nadobro,
už jistě umírají.*

*Tak málo hvězd je na nebi
a jejich zář je ledná,
že lidský duch se zachvěje,
je v strašné dálce shlédna.
Je slast v tom, hrůza magická,
když z poletmého gázu
do naha luna svléká se
za keřem zimostrázu.*

Aldébaran

*Nerv zrakový je dotknut zlatou nití,
již v blucbé noci Aldébaran zpřed,
sten večních strun je slyšet odezníti
a v nenávratnu umlknoti hned.*

*Jak smutný ret, jenž líbá relikvie,
ret pokorný, jenž jímá hostii,
tak srdeč kleslé ticho výšin pije
a ke cti smrti si jím příppjí.*

*Jak majestátní pochodně jsou vzňaty,
by ošlehaly aetherovou sluť!
Jak prázdně sálá Aldébaran zlatý!
Jak strašně truchlý prázdný život můj!*

Jan Opolský (15. 7. 1875 Nová Paka - 20. 5. 1942 Praha) - vzorem pro hudebně laděný verš mu byli Karásek s Hlaváčkem. Opolský píše také prózu, v níž prostřednictvím symbolů a metafor vyjadřuje krajně pesimistický a subjektivistický náhled na život. Je tedy typickým reprezentantem smrkání české dekadence.

Z časopisu KOLO, ročník 1936, který vydávalo Moravské kolo spisovatelů v Brně (odpovědný redaktor Dr. Rajmund Habřina), jsme vybrali:

R. Bojko
Sčeřené moře.

(Jaroslavu Marchovi.)

*Jak divě pěnící se várka,
již převrátili v náhlém borku,
by voda bílé radosti se dopila –
Ta malá v dálce bárka
tol' bláznivá je zátka z korku,
jak vrtí se a boupá,
v bloub sjíždí a zas vstoupá,
tol' vážka pivní pěnou opilá.*

*Tol' prsy bíle chladné,
suknice krásná milostnice,
jež obnažena po páse.
Korály, perly, zářné mince,
krajkoví nejjemnějších vzorků
jsou na ní za dne
a večer safíř, smaragd, topas
a dlouhá šňůra rubínů.*

*Tol' zelenkavé oči štírič,
jež fascinují, vábí, zrádné,
do závitových bludišť víru,
v blubinu.*

R. Bojko - vl. jm. Alois Horák; básník březinovského východiska a prozaik (31. 3. 1877 Bedřichov u Lysic - 22. 12. 1953 Napajedla). K nejvýznamnější součásti jeho tvorby patří střídmcitová intimní lyrika, jejímž jádrem jsou impresionisticky pojaté obrazy přírody (sbírka Prosté květy).

glosy • recenze • zprávy • anonce

(1 9 2 9 - 1 9 3 8)

Jaroslav Marcha

Trsten

Básníku R. Bojkovi

*Oj Trstene, zasněn jsi v moři oliv.
Platany hrdé ti u hlavy svítí,
a cedry libánské, banán a fíky
a po stromech glycinií kvítí.*

*Tu v zámečku Marmont spal slavný,
nad blavou Maria Luisa visí,
a v knihovně Voltaire a Tizian na zdi.
Byl Gozziov ten kaštél přeslavný kdysi.*

*U basénu sedím pod arkádami.
Kamenné sochy se choulí v objetí thují.
Napoleonských lodí hrdé vlajky
okolo větrem vlát, a lodě plout pamatují.*

*Jen jednou, kmet, milý pán Gozze
přijede na jaře na zámek z Dubrovníku!
A naproti přes moře na Lopudu teskněm
sen libý spíš básníku Viktora Dyku!*

Trsten 13. IV. 1936

Jaroslav Marcha - vl. jm. Dominik Nejezchleba (26. 5. 1880 Babice u Brna - 20. 12. 1951 Brno) - v jeho díle kvalitou i kvantitou převažuje próza nad poezíí. K nejvýznamnějším pracem patří vzpomínky na dětství uprostřed přírody a vesnického kamarádství (*Plačí chléb*, *Kamarádi lesů*). Byl významným prvorepublikovým politikem - v poslanecké sněmovně a posléze v senátu zastupoval agrární stranu.

Bohuš Stejskal

Letnice

*To byly vždycky vzácné svátky,
kdy plnila se nejtajnější přání.
Rok co rok dostával jsem šaty od své matky
a jednou kmotr dal mně notes k biřmování.*

*A prázdniny vždy byly blízko skoro na bon,
už v žitech metajících koukol kvetl,
v zabradě bratrově zrál prvních jabod zábon
a týden neklesl už barometr.*

*Po léta ten div se znova vracel,
že napojily srdce nejvíce
po jarních vodách svátky Letnice.*

*Dík tobě, život! Ted' mužnou ránu zacel
svým létem nejsladším a míru závraťmi,
krev stracenou a sílu nabrad' mi!*

Bohuš Stejskal (14. 3. 1896 Brno - 18. 5. 1955 Řevnice) - herec a režisér nejdříve v Brně a později v Praze; básník a dramatik, spoluzakladatel brněnské Literární skupiny. Debutuje v roce 1920 šramkovský laděnou sbírkou *Tryznené mládí*.

V září 1937 zemřel prezident T. G. Masaryk. Čas naplněný úzkostí jako by sám vytěšňoval poetické hababurď let nedávných a básníci, ať zleva či zprava, začínají používat slov, která bychom od nich snad ani nečekali. Citovaná báseň je z reprezentativního sborníku DNI ŽALU, prosinec 1937:

Vilém Závada

Poslední cesta

Už léta jeho dohořela v dým

Ta smrt v nás zařata jak v pni
a hoře teše těžce jako v kamení

Ze siré země vyprchala krev
Jen jedna tepna dme se v ní
a jeden němý žalozpěv
jak by šel sobě národ za rakví

Ó strašné státi u cesty jak zed'
v mrazivém napětí
když rakev navždycky se sune vpřed
a nikdo nemůže ji zdržeti

Bože, jenž mečem opyluješ rány
hluboko tála rána tvá
Veliký Kovář už z nebeské brány
ač mrtev - ještě lid svůj doková

glossy • recenze • zprávy • anonce

†

16. října 1931.

Milý pane S.

„Na osmerce orientační lístek“! Ta osmerka mne mate. Orientační lístky mají formát $7\frac{1}{2}$ cm $\times$ 12 cm. Je to bibliografický záznam, abv dílo bylo podle zevnějšku shrnuto v jedno. Ty „moje“ charakteristiky děl jsem dělány z nouze a slepovány odevšad. Kdybych měl přístup ke všem kritikám v novinách, bylo by to pestřejší, protože v novinách dají se často vybrat a ulepit pekné charakteristiky, když se jim do toho jejich života vdechně trochu jednotnosti. Výsak, jak vidím, chcete něco onačejsiho, a k tomu se nijak necítím ustrojen.

Bádání okolo básni, to se vždy nevyplácí. Upadá se snadno ve všechnost, protože jako pro mne, jenž jsem pořád v geometrických abstrakcích, je posudek a „orientace“ jen v slovech prostých: dobrá, dobré dílo, znamenité!, vyborné!, příjemná, četba, užitečná, skvostná věc, atd., tedy jako když si vybírám a kupuju jiné věci v krámu nebo na jarmarku.

Četba Vyskočilových básní ještě u mne (pro mne) jakousi činnosti osámcující, čímž chci říci více než že mají, jak požaduju od každého díla, moc osvobožující. V tom smyslu osamotňující, jak bývaly jindy pro lidi venkovské (ty od „Babičky“) přestky. Byvalo to večer v některé chatě, kolem vši na síro prostíraly se závěje ticha. Práce ta nebyla jhem, nýbrž osvobožujícím činitelem k důvěrnému sdružení. Ruce byly zvyklé jednotvarnému soukání jednotlivých vlaken s kužele, a bylo jisté pro předlenu krásným rozjímáním viděti nepřetržitou nit, navíjející se na cívku jako pásmo osudu lidských... Vítr kolem oken měl moc usebírající a jizba mu odpovídala zvnitra teplem: „Jak vísť vřeteno huci, bystře kmitá se nit“. Vidíte, tahle věta ruského básníka, to by byla dobrá charakteristika básní Vyskočila. Vých. Básník ještě ten, který miluje své zkoušenosti více než je miluje ostatní lidi, a dílo se mu daří, když zustává co nejvíce (nedim-li: jenom) v mezičích této své vlasti, v mezičích své zkušenosti. To vidíme na p. Durychovi. V jeho díle možno přímo vésti demarkační linii mezi jeho panstvím a cizími rejony, kam násilím a nepravem se vtíra. Toto bděle „vlastenecký“ básník, totiž ta „Virga directionis“ v žalmu 44: Berla pravosti ještě

Pan František Springer

Praha - Dejvice
Sušická 845.

glossy • recenze • zprávy • anonce

berla Království třeho, o básniče, o exegeta nena-darmo podotýká „berla přímá“, protože jen z této upřímnosti (nebo chceť-li po lopatě: upřímnosti). možno doufat u spinění slibu téhož žálu: A do-vede té podivně pravice tvá, t. j. K zdaru i jak sám praví p. Vyškočil v Modlitbě: „Zákona písma zařadne dej hojně mi naplnit!“ Stejně učí věda: „Myšlení (nebo lepě myšlenka) nepracuje hned logicky“ (s rozumem, jak ~~tak~~ nám teď pořád cpe Durych) nýbrž intuitivně: takový ještě u dítěte úkon vůči vnitřnímu světu. (Sebudete-li jako malíčí...) Takový ještě úkon v každém vněmku. Který se divákovi živě vtíra a vnu-čuje ho, upoutává ho na předmět, uvádí ho v pohyb, zřizuje tak od prvního okamžiku svazek Sympatic mezi ním a předmětem. Úkon unímáci přesahuje emoci která jej ojivuje, představu, do níž předmět uzavřeme. Každá vzněcující podivná hned od počátku mne (naš, básnika zvlášť) zachycuje, promítá mne jaksi mimo mne a střhuje mne v činnost. Nejsem již pak ten, který premítá, který pozoruje a rozbirá (analy-suje), ale všechny mé city se zúčastňuji, a to přímo, na tom, co se mi namítá. Představa jest zplavována i mou citovostí, i mou činností, mou účasti na životě. Takový ještě úkon ducha (básníkova) v jeho úplnosti, stejně affektivní i racionalní, jest intuitivní dřívě, než se uzná býtí přemítáním (usuzovacím, „z rozumu“). Tento kus vědy, vynáštý z Dwelshauversa, poráží Durychovy ideologie a svědčí ve prospěch básní Vyskočilových. Snad by Vám více slušelo udělat něco vhodného na zakladě tohoto Dwelshauversova slova. Já bych to udělal, aj vydou o knížce kritiky. Z těch bych si ~~za~~ zachytíl, co by se mi hodilo do krámu a bez ostudu bych něco ulepil, nedboje hany, že „vykradám“. Jest tež umění udělat něco z toho, co jest odsouzeno do záchodu. Poesií pojímám od mladosti jako ženu, protož prosím, pane, měj mne vymiluvena. Na dům a na sprájení evangelického patera jsem se arci ještě nezmohl, také toho není tak třeba, neboť možno žít i v podružství. S pozdravem

Josef Florian

Od p. Vokalka dostal jsem jedno číslo Tvaru.
Snad mi bude nová tež posílat, i když jako žlužník
napínám části jeho trpělivost.

Florian Josef (1873-1941) - horlitel katolický, překladatel a vydavatel. Vyšel z obrodného hnutí družiny Nového Života, zúčastnil se almanachu Pod jedním praporem (1895), od roku 1903 počal se osamostatňovat k realisaci svého kulturního programu „povznášení úcty k absolutnu“, který po prvé projevil ve sborníku *Léon Bloy* (Hlavov 1903). Odtud počíná se kolmě něho soustředovati první družina staroříšské edice *Studio*, z níž vynikl Jakub Deml jako spoluvedavatel. Spolu s A. L. Střížem začal v roce 1912 vydávat velký soubor *Dobré dílo*, vykazující přes 100 svazků překladů i děl původních, vedle něho pak menší soubor *Nova et Vetera* (1912-1922). Kromě bibliografické sbírky orientačních lístků *Prameny* vydával drobnou knižnici *Kurs* (od 1922). Vynikl jako překladatel Léona Bloye, Arnošta Hella, Barbeye d'Aurevilly, Vilierse de l'Isle Adam a dalších. Specialitou jsou jeho „Dopisy současníkům“, obsahující materiál kulturní, rovněž jeho aforisticky zhuštěná kritika literární, nesmlouvavě charakterizující současnou tvorbu slovesnou.

(Komenského slovník naučný)

glosy • recenze • zprávy • anonce

ROVNOU Z HLAVY

Dopisy jsou zcela určité, nebo byly, než vznikl telefon, svébytnou součástí literatury. Možná se shodnem, že pro adresáta často větším přínosem než kterákoli kamuslovaná próza, o poezii ani nemluvě.

Velkým „spisovatelem“ dopisů byl zlínský výtvarník, epigramatik a přeležitostný kritik **Pavel Koňářík** (1941-1995). Už v roce 1983 se mně s nadsázkou sobě vlastní chlubil, že „...Voltaire napsal za život 73 268 dopisů... Považuji ho za brídila a slabingra v té věci, mám pár roků ještě před sebou a napsal jsem cca už 68 000 dopisů a korespondáků...“

Adresát J. Kovanda.

Zlín 5. 12. 1979

Jardo,

tak se trochu v tom novém zaměstnání zasměj.
(Lidové poezii, o něž tu jde, se ale nevysmívám.)

*Tejsva trpe voré
na lezenej boře.*

*Rkymata mu poboni,
klaute mu od koní.
On ji staldo u vrátek,
rozbalt rí kabátek.*

*Lenkadář rýsta lbář
Hüb lepnejsí bospodář*

- blář?
- spobodář?

*Žirůčka es hněvá
ež stelíčků nemá.
Čkejpo, čkejpo, žirůčko,
až dá Bůhpán plítečko,
až čízabu brom,
líoba es strom
listem lezeným,
květem rvečeným!*

- stemli...?
- temkvě...?

*Dlákse orá chobravuště,
pírápod se na čibiště.
Dlákse jede dlepo meze,
šíleko mu z hotkal leze.*

Do toho MS napíšu, ale teď mám moc jiné práce - v ateliéru i jinak. Bude to bohužel asi až po Novém roce. Chci si zařídit evidenci, půjde-li to ovšem.

Zdraví P. K.

Neděle, nevím kolikátého

Jardo,

píšu ti z blázince - jsem tu takříkajíc na dovolené. Ale o to nejde, příšel jsem tu na několik lidových bardů, žádní Jeseninové to sice nejsou, ale za prvé: jednak dokáži uplatnit tuhleto abych tak řekl paranoickokriticou metodu v praxi a za druhé: dokáži si zorganizovat, třebaže zdopovaní různými plegomaziný, thiovidažity a podobnými medikamenty, dokonale tenhleto tzv. tvůrčí proces. Tak například básník J. D., pětatřicetiletý, španělského vzezení, ale je z Mutěnic, jinak chování má něco na způsob nebožtíka Nikoly Šuhaje loupežníka, sedne si v kurzárně na židlí, přehodí nohu přes nohu, zapálí si cigaretu (eventuelně někdy kouří špačky, co najde v popelníku) - a začne ROVNOU Z HLAVY diktovat verše, hotové eposy, pří-

padá mi to téměř homériovsky dlouhé, svému zapisovateli či lépe muzskému sekretáři, a je to verš obkročný a jsou to verše, KTERÉ SE RÝMUJÍ. Tomu říkám zorganizovat i tvůrčí proces na špičkové úrovni, na úrovni 20. století. Vídš, a řekne se: blázinec. Vy si všichni okusujete nehy při tvorbě, hlavu si mačkáte v dlaních („jak to proboda udělat, aby se mi to nerýmovalo!?“) a výsledky podle toho pak vypadají. - (Chtěl jsem tě rozveselit, nic víc!) Až se vrátím, přijdu se podívat.

Měj se.

Pavel

22. 11. 84

Milý Jardo,

nepřiš mi pořád to milý - přece nejsme buzeranti -- a já milý člověk vůbec nejsom, podobám se rozkacenému býkovi občas...

V tém životě se cosi pořád hýbe, přeju ti, aby to šlo ve tvůj prospečně -- čili stručněji: aby ti to prospělo. Prosprěl by ti podle mne zcela určitě odchod z obdivovadla, ta pospravná mladá degenerace (de-generace) ti toho moc nedá a od tebe nic asi přijmout nechce, já něco podobného vidím na svých dětech i když jim občas už začíná v hlavě svítat. Řekni těm klučkům, z nichž většina opájí vidina slávy, že kupř. Hrabal nebyl dobrým spisovatelem proto, že dělal v kulisárně, ale přesto že dělal v kulisárně. (A je vůbec ten Hrabal tak dobrý spisovatel?) A Baudelaire nebyl... (doplň si) proto, že měl syfilis, ale přesto, že měl syphilis. Atd. atd.

Často uvažuju o tom, proč dnešní čtyřicátníci posílají své básně do Nezvalovy Třebíče už v pokročilém věku, zatímc Seifert a jiní vydávají své sbírky ve dvaceti. Není to vůbec proto, že Seifert byl ve dvaceti lepší než ty a tobě podobní - dřív prostě mohli básníci vydávat své zelenáčské věci už v puberťi, třeba vlastním nákladem. Ale bude to i v jiných věcech - svět je dnes spletitější, dnes už rává člověk - alespoň u nás na Východě - mnohem později než za Seiferta. Ten viděl svět (a nemýlil se) černobíle - on totiž černobílý skutečně byl - dnes je svět tu šedo-bílý, tu bílo-šedý --- nemá ten dřívější kontrast, protože ta černá barva se umí dobře maskovat.

Příklad mé nezralosti. Ve čtyřiceti jsem napsal (a tobě poslal - za účelem potlesku), že „Pravda je svatá, komunistům však nemůže jít jenom o to, aby měli pravdu a nic než svatou pravdu. Víme všichni, že co je pravidlivé, nemusí být ještě zajímavé. Nedokáže-li pravda bavit a činit šťastnými, mění se v suchopář, nudu a šed. Taková pravda nikoho nevzruší, je to neúplná pravda - je to mrtvá pravda -- JE TO... -- NENÍ TO VŮBEC PRAVDA --- JE TO STUDENÝ SKOPOVÝ LÚJ!!!“ Toto přečist na nějakém mítině se Smrkovským, bude Lucerna bouřit ohlušujícím podleskem. Ale rozeber si tu myšlenku. To, co jsem si tak pracně sesumíroval, je totiž jenom KRÁSNĚ ODÉNÁ LEŽ - protože faktem zůstává a zůstane, že PRAVDA JE SVATÁ - a punkt! Čili plyně: v umění nemůže jít o krásu jazyka, formy atd. - ale o KRÁSU PRAVDY. Kdysí řekl, že UMĚNÍ JE PRAVDA. Takže s tím ZA UMĚNÍ KRÁSNĚJŠÍ souhlasím.

Ahoj, pozdravuj doma!

Pavel

glosy • recenze • zprávy • anonce

Tragedie a celá pravda

Aldous Huxley

Šest jich bylo, nejlepších a nejstatečnějších druhů hrdiny. Když se obrátil na svém stanovišti na přídi, Odysseus právě ještě viděl, jak byli vyzdvízeni do vzduchu, slyšel ještě jejich výkřiky, zoufale volání svého jména. Ti, kteří zbyli, mohli se jen bezmocně dívat, jak Scylla „je pohltila u vchodu do své jeskyně - ještě křičeli, ještě vzpínali po mně ruce v strašlivém zápasu.“ A Odysseus pojmenoval, že to byla nejhříznější a nejsmutnější podiváná, kterou kdy viděl na „svých dalekých poutích po moři.“ Můžeme tomu věřit; stručný popis Homérův nás přesvědčí.

Později, když bylo po nebezpečí, Odysseus a jeho druži přistáli, aby strávili noc na souši a na syciském pobřeží si připravili večeři - připravili ji, jak říká Homér „znalecky“. Dvanáctá kniha Odyssey končí těmito slovy: „Když ukojili svou žízeň a hlad, myslili na své drahé kamarády a plakali a uprostřed jejich slz spánek se na ně snesl jemně.“

Pravda, celá pravda a nic než pravda - jak zřídka kdy jí nám řekla starší literatura. Kousky pravdy, ano; každá dobrá kniha nám dává kousky pravdy, ani nebyla by dobrou knihou, kdyby nám ji nepověděla. Ale celou pravdu - ne. Z velkých spisovatelů minulosti jen zcela málo - neuveritelně málo - ji povědělo. Homér - Homér Odyssey - je jeden z těchto mála.

Představte si jenom, jak kterýkoliv (nebo skoro kterýkoliv) jiný velký básník by byl skončil vypravování o útoku Scilly na kolemjdoucí lod. Šest mužů bylo vlozeno z lodi a pohlceno před zraky svých přátel. Co byli přežili udělali v každé jiné básni mimo Odysseu? Ovšem, byli by plakali, právě tak jako Homér je nechával plakat. Ale byli by předtím uvarili večeři a uvařili ji, co je více, mistrným způsobem? Byli by předtím se napili a nadeli do syta? A když by si byli zaplakali a dokonce ještě uprostřed slz, byli by klidně usnuli? Zajisté by nic takového nebyli udělali. Prostě by plakali, byli by bědovali nad svým neštěstím a nad strašlivým osudem svých druhů a zpěv by se byl skončil tragicky jejich slzami.

Homér však dal přednost celé pravdě. Věděl, že i lidé nejkritičtější postěžení osudem musí jít; že hlad je silnější než zármutek a že jeho ukovení je důležitější než samé slzy. Věděl, že znalci stále budou jednat znalecky a budou mít uspokojení ze svého výkonu, i když jejich přátelé byli nedávno snědeni, i když jejich výkon není než uvařením večeře. Věděl, že až břicho je plné (a jenom, je-li břicho plné), lidé si mohou dopřávat zármutek a že smutek po večeři je skoro rozkoši. A konečně věděl, že tak jak hlad má přednost před zármutkem, tak i únavu, přídá-li se k tomu, zarazí zármutek a utopí jej v spánku, který je tím sladší, že přináší zapomnění naši ztráty. Sloven, Homér nechtěl tento předmět řešit tragicky. Dával přednost celé pravdě.

Umělec, aby vytvořil tragedii, musí isolovat jediný živel ve velkém celku lidské zkušenosnosti a užívat výhradně ji jako světno materiálu. Tragedie je něčím, co je oddělováno od celé pravdy, jaksi vydestilováno z ní tak, jako trest je vydestilována z živoucí květiny. Tragedie je chemicky čistá. Odtud pochází její schopnost působit rychle a silně na naše city. Všechno umění chemicky čisté má tuto schopnost působit na nás rychle a silně. Tak na příklad je chemicky čistá pornografie (v několika vzácných případech, v nichž ji někdo přesvědčivě napsal, kdo měl nadání věci „sdělovat“) rychle působícím stimulantem nepoměrně větší síly, než celá pravda o smyslosti anebo dokonce (pro mnoho lidí) než makavá skutečnost smyslů sama. Právě pro svou chemickou čistotu tragedie tak účinně splňuje svůj účel ocíštění, katharsis. Zjemňuje, opravuje a stylisuje naši citový život, a to rychle a silně. V dotečku s tragedií jednotlivé složky naší bytosti se uspřádají, aspoň na okamžik, do spořádaného a krásného vzorce, jako železné piliny se uspřádají pod vlivem magnetu. Přes všechny individuální variace vzorec naší bytosti je vždycky podstatě téhož druhu. Povstáváme od čtení nebo shlédnutí tragedie s pocitem, že

„našimi přáteli jsou vrcholné radosti, smrtelné bolesti a láska a nezdolný duch lidský.“

s hrdinným přesvědčením, že i my bychom byli nezdolní, kdybychom byli podrobeni nejtvrdším zkouškám, že i v největších bolestech bychom nepřestali milovat, ba snad bychom se naučili i jásat. Proto, že nám tragedie vnučí takové pocity, cítíme, že je cenná. Co jsou však hodnoty zcela pravdivého umění? Co pro nás znamená? Co pro nás udělá? Pokusme se o vysvětlení.

Úplně pravdivé umění přetéká přes meze tragedie a ukazuje nám, třebas jenom naznákem a svým vnitřním skrytým smyslem, co se stalo, než začala tragická příhoda, co se stane po ní, a co se děje současně jinde (a „jinde“ zahrnuje všechny části duší a těl všudčích osob, které nejsou přímo zataženy do tragického zápasu). Tragedie je virem svěvolně isolovaným na povrchu ohromné řeky, která teče dálé velebně, neodolatelně, kolem, pod ním a po obou jeho stranách. Naše nálada při četbě zcela pravdivé knihy není nikdy pocit hrdinného vrzrušení; je to nálada resignace, přijímání. (I odevzdanost může být hrdinná.) Protože je chemicky nečisté, nemůže zcela pravdivé umění na nás působit tak rychle a tak silně jako tragedie nebo jiný druh chemicky čistého umění. Ale věřím, že jeho působení je zato trvanlivější. Vzrušení, které následuje po četbě nebo po shlédnutí tragedie, má v sobě něco z dočasného stavu pilosti. Naše bytosť nemůže zachovat strukturu, kterou jí vnucovala tragedie. Odstraň magnet a železné piliny upadnou zpět do původního zmatku. Ale vzorec odevzdání a resignace, který nám vnuila zcela pravdivá literatura, ač snad má méně překvapující krásy v svých křívkách, je (snad právě z toho důvodu) stálejší. Katharsis tragedie je násilná a apokalyptická; ale mírnější katharsis zcela pravdivé literatury je stálá.

To ovšem neznamená, že by moderní spisovatel se musel omezovat jen na naturalistický způsob psaní. Je možno naznačit existenci celé pravdy, aniž by nutno vypočítávat každý předmět, který je v dohledu. Knihu může být psána jako úplná fantasia a přece může pověděti (aspoň skrytě) celou pravdu. Ani jediné z důležitých děl současné literatury není čistou tragedií. Není významnějšího současného autora, který by nedával přednost celé pravdě (at už ji přímo vyslovuje nebo jenom naznačuje). Jakkoliv různorodí slohem, etickým, filosofickým a uměleckým záměrem, stupnicí hodnot, kterou přijímají, současní spisovatelé mají jedno společné: zajímají se o celou pravdu. Proust, D. H. Lawrence, André Gide, Franz Kafka, E. Hemingway - tu máme pět zřejmě významných a důležitých současných spisovatelů. Pět spisovatelů, kteří jsou si tak nepodobní, jak jen mohou být. Jsou zajedno jenom v tom: že žádný z nich nenapsal čistou tragedii, všem záleží na celé pravdě.

Někdy jsem se tázal, zda-li tragedie, jako druh umění, není snad od souzena k zániku. Ale fakt, že jsme stále hluboko rozrušováni tragickými veleními minulosti - že můžeme být rozrušeni dokonce špatnými tragediemi současného jeviště a filmu, i když nás dodatečný úsudek je odsuzuje - mne přesvědčí, že sláva chemicky čistého umění ještě nadobro nepominula. Tragedie náhodou prochází údobjím úpadku, poněvadž všechny významné spisovatelé naší doby jsou příliš zaměstnáni probadáním nově nebo znovu objeveného světa celé pravdy, aby věnovali svou pozornost tragedii. Ale není dobré důvod, proč by tato situace měla trvat věčně. Tragedie je příliš hodnotná, abychom ji dovolili umřít. Není konečně důvod, proč oba druhy literatury - chemicky nečistá a chemicky čistá, literatura celé pravdy a literatura částečně pravdy - by nemohly existovat vedle sebe, každá ve svém vlastním okruhu. Lidský duch potřebuje obou.

Převzato z Listů pro umění a kritiku č. 11, ročník 1933

glosy • recenze • zprávy • anonce

Zcela veřejný bedekr Wilhelma Przecka

Recenzent přiznává, že je poněkud v rozpacích. Je si vědom, že osobnost a dílo **Wilhelma Przecka** zaslouží obsáhlou studii a nikoli jen deskripcí jeho tvůrčí metody a postihnutí jejich základních rysů.

Už jeho postavení v literatuře je neobvyklé, tento básník, prozaik, překladatel a publicista se narodil v Karviné (1936) v polské rodině a má polskou národnost, zároveň je členem české Obce spisovatelů a Šdrůžení polských spisovatelů ve Varšavě. V jeho poezii ani v próze však nenajdete ani stopu po rozpolcenosti; vědomí situace, to ano. Ale básník zná východisko.

Předpověď počasí na zítřek století:

*Po všechny časy
Pokus o pochopení
POSPOLITÉ
ROZDÍLNOSTI*

Svůj bilingvismus osvědčuje tím nejoptimálnějším způsobem; nejenže některá svá díla vydává polsky i česky, ale překládá polské básníky do češtiny, zároveň české a slovenské do polštiny. V polštincích mu výšla dobrá desítka sbírek a několik výborů, v Polsku za ně získal řadu významných literárních cen. Své tu možná sehrála okolnost, že za časů normalizace nesměl v československu vydávat.

Zatímco v próze (*Břečtan, Hudba z nebe*) směřuje od příběhu k filozofickému zobecnění, v poezii pracuje po způsobu čechovského dramatu: puška, která visí na stěně v prvním jednání, musí ve třetím vystřelit. Zdůrazňuje, že Przecek pracuje. Protože jakkoli je jeho vnitřní seismograf citlivý na vnejší podněty, nikde se básník nespokojuje s prvním nápadem, ale náročně jej dotváří. Většinou začíná střídou metaforou.

Odjel jsem na návštěvu k vlastní krví / Odjezd k dálbovi/

Nebo:

Připlula ke mně ze Smetanovy budby / Vltava/

A metafora je mu východním bodem, klíčem k textu, který je naprostě autonomní. Nikoli utkvělá momentka, ale cesta k poetické pointě, která není jednorozměrným sdělením, ale svým spodním významem, otázkou po smyslu ponechává čtenáři prostor pro zneponovení.

O tvůrčí cestě Wilhelma Przecka vypovídá čerstvý výbor pod titulem INTIMNÍ BEDEKR - ve znamením překladu Libora Martinka jej vydalo nakladatelství OLZA. Wilhelm Przecek se neuchyluje k módní rozvernosti verše, jeho cílem je rád, a to ne jakkoli. Jde o rád etický. Není tudíž básníkem rozpolcený, naopak vzácně celistvým, stojí pevně na zemi a pouze řízením osudu mu pod nohama probíhá hranice dvou států.

Jedna je moje vlast:

ZLATÁ KORUNA

Dodal bych: zlatá koruna poezie.

Ladislav Muška

POEZIE ZIMA 98 / JARO 99

Miloš Doležal: *Les*, Atlantis 1998

Třetí sbírka autora bytostně svázaného s prostorem Vysočiny. Verše zádušní, osudy, místa.

Bohdan Chlubec: *Temná komora*, Host 1998

Po mnoha letech nová sbírka autora legendárního Zasněženého popela. Civilní temné prostory, skepse, verše téměř diagnostické. Poetizace zdánlivě zcela nepoetickeho.

Tadeáš Biron: *Neviditelné slunce*, Magalhães - Cano 1998

Rozsáhlá suma básní zcela neznámého autora. Verše o psaní veršů, verše erotických snů, ale i verše příjemně každodenní, katarzní.

Ivan Blatný: *Jsem nyní se všemi*, Petrov 1998

Bibliofilský tisk v nákladu 222 číslovaných kusů s nádhernou grafickou úpravou Jiřího Šindlera.

Pavel Jirásek: *Nesmích*, Host 1999

Sbírka básní bývalého člena uměleckého sdružení Bratrstvo. Estetizace okraje, inspirace insinutí literaturou, ale i texty lyrické, rockově přímočará.

Karel Šiktanc: *Šarlat*, Mladá fronta, Klub přátel poesie 1999

Dramatické verše. Tíseň. Proměny. Napětí mezi promlouvaným a pocílovaným. Verše, které jako by byly přisluženy, tak náhle vytanou.

Jiří Kuběna: *Paní na duze*, Petrov 1999

Nejde o knihu básnickou, ale o oseje, úvahy, rozhovory. Leč přece... všudepřítomný je pohled básníka, pohled na poezii, ale i na tvorbu obecně či na víru. Kniha do značné míry vykladačská...

Ivan Slavík: *Básnické dílo II.*, Host 1999

Druhý svazek díla básníka, který patří bezesporu k největším. Metafyzické, imaginativní verše.

- pč -

T E X T Y

Postupně zjišťuji, že přes všechna úskalí, existuje na Moravě poměrně slušná řada literárních periodik: Host, Weles, Psí víno, Aluze, Landek, Jihovýchodní pošta a také **Texty**. Poslední číslo je již dvanácté a má vročení zima 1998/99. V skromné úpravě na malém výrazně protáhlém formátu 7,5 x 21 se setkáváme s poezíí, prózou, překlady i útvary esejistickými či filozofickými.

Básní Terezy Lapačkové jsou vcelku běžnými milostními verši, jaké se v osmnácti píší, autorka se sice vyvarovává přílišné infantilní roznělosti, trpí však na jiný neduh - je okatě melancholická. Objevují se tu i hezké básnické obrazy: „*Kostkovanej kabát / Ušitej ze zbytků milimetrovýho / papíru*“. Jde o básně vysloveně juvenilní a lze se jen těšit jaké budou následovat. Ani básník Radka Václavíkova nezní příliš originálně, tématizovaní podzimu, ran, krve je v poezii natolik běžné, že se těžko hledá vlastní osobité vyznění. Autor však skládá své básně velmi střídavě a tak nakonec zazní čistým hlasem: „*Až bude ticho / Takové / že sláma bude mlčet / Z každého klasu / Píšaly samy / Zatnou prstem / Bez jediného / Hlasu / Uslýšíš střelbu / Na prsa*“.

Z textů prozaických mne zaujal Zdeněk Mitáček *Mamutí knibou prozaických cvičení*. Krátké reflexe, precizní strohý styl, zdánlivě banální popisy, krátké výseky dne či události, jako by šlo o obrasy z filmového scénáře... Objevné bylo pro mne setkání s Janem Kobzáňem. Oleksa Dovbuš je text vskutku nádherný, čistý a má kromě nesporných kvalit literárních i značný význam folkloristický. Zajímavá je i vzpomínka Mojmíra Trávníčka na Františka Krelinu se Zahradníčkovým dopisem z osmačtyřicátého roku.

Petr Čermáček

TEXTY č. 12 zima 1998/99, kontaktní adresa: Pavel Kotrla, Bystřička 267, 756 24, www.inext.cz/vl/texty/default.html

glossy • recenze • zprávy • anonce

Za svítání Morava

Pavel Petr

Sbírka je rozdělena do tří číslovaných oddílů. První dva oddíly tvoří kratší básně, třetí oddíl je složitě komponován. Začíná skladbou Podzim, která je opět rozdělena na kratší pasáže. Následuje nejmenovaná báseň, která má své zvláštnosti. Je psána bez interpunkce v trochejském oktoslabu! Návaznost na tradiční poetiku, zprostředkovanou přímo a poučenou Josefem Topolem, který oktoslab do moderní české poezie rehabilitoval, je v této básni zřetelná až programově. Význam veršů, metafor v ní splývá v jistém básnickém blouznění, v pojednání slovem, slova jako by sama vytékaly z úst: „*Tep stiskneš mě němě choutky / Nožík obkrouží jablko / Položím ruku a ch pustou / Dokola neřesti revír / Paprsek zbrotil ostruhu / Klímbe má blídku pacholík.*“ Sbírku uzavírá skladba Za svítání Morava, která dala název celé sbírce.

Nenaplněná láska je ústředním tématem. Petruv nadcházející vlastně už sřední věk není v básních takřka rozpoznatelný. Je to jen naplněno rozebraný voyeurismus - nakonec velmi romantický způsob milování, co odhaluje generační rozdíl mezi ním a objektem jeho lásky. Krásá mladého těla krouží kolem jeho středu, jeho spirály - pohlavní údu, tohoto „*stojáčka lásky*“. Petruv jemný cit přímo popisuje, „*žíhaného jinocha*“, opouští jej a znovu se k němu, později spíš ke vzpomínce na něj, vraci, představuje si sebe v jeho přítomnosti, a zároveň žárlí: „*(...) dva chlapci - plameňáci, / kteří se utěšují před Božím Tělem.*“ Úzkostně vnímá jeho mladost: „*V klenotnicích brudí / pobrouzená lovčí oka.*“ Oplácí mu sebeláskou: „*Vinobrad mých slabin.*“ jeho mladistvé prohřešky, které naznačuje, a láskyplnou shovívavostí: „*Panoš na slabinách se šlechtí. Hýjká si žal. Hryže si ráme.*“

Při pozornějším zkoumání struktury sbírky se odhalí tu jemně nepřesnosti, záminky, následované (ovšemž) upovídánostmi, roztekaností; báseň musí být rozdělena do dvou torzovitých částí jakoby z nemožnosti vytvořit jeden celek, vedle básně neopojmenované stojí báseň s názvem erbovním, některé básně jsou datované, jiné nikoliv, tu jsou nestejně dlouhé části skladby, a další se trýznivě rodí tam, kde mohl být celé skladby konec: vidíme architekturu úmyslně nalomenou, nalomenou vpádem bolesti a ticha. To však nebrání tomu, že architektura sbírky je tak promyšlená, že čtením napřeskáčku by unikala část samotného sdělení. V prvním oddíle jsou vedle sebe básně s názvy *Uplněk*, *Před svítáním*, *Noc do konce lásky*, *V lednové noci*, v druhém oddíle *Večerní láška*, *Chvíli před usnutím*, avšak závěrečná skladba se jmenuje *Za svítání Morava*. Celou sbírku pak uzavírá verš - „*světlo nezhasná*“! Petr přikazuje: „*rozcíraru moravskou tmu!*“ Od druhého oddílu ubývá ironie, banalit, aby v závěrečné skladbě zvítězila osvozující elegie nad životním rozhodnutím nadále zůstat sám, přítomnost jinocha světlo postupně „*vrostlo*“ do tmy a nemíz po jeho odchodu. Tuto osnovu předjímá již báseň *Ostrov* v oddílu prvním. *Ostrov* je snad nejintimnější Petrová báseň vůbec. Teprve čas ukáže, jestli bude mít v Petrově díle stejně výlučné postavení jako *Jindy kteřákoli věc* v díle Demlové. Je to báseň pokory, jednoznačná v moři nejasných narážek a náznaček.

Ambivalentnost je základní rys Petrovy poetiky. Petr vý, jak s ambivalentností pracovat. Potlačí ji, jeho výraz se stane pro nastínění atmosféry až písmačky suchopárný - „*V domě se nesvítilo. / Odnekud vůně petrolejky. / Brokátové víno.*“ - Poté ale ambivalentnost zahrájí hotový koncert. Pravý význam sdělení naznačí velmi jemně jako skutečný poeta doctus: „*Až po nebi a po ránu v duchu grošovaném / z jabloně na jabločky si boňš.*“ Zájmeno si je dnozačně obrací smysl veršů, ale při zachování lyrického koloritu s jabloněmi a koněm, jelikož adjektivum grošovaný se vztahuje výlučně k barvě koně. Jiný příklad ambivalentnosti vychází z kontextu - „*když drželi jsme se na uzdě.*“ Pravděpodobným významem verše by bylo: držet se zkrátka, odpírat si něco, ale s ohledem na časté motivy koně je lze

chápat jako skutečnou jízdu na koni. Verš „*v přítmí rozdenění, ve zvonici zvon nemá srdeč*“ lze vykládat jako odpozorovaný úkaz, a zároveň jáko symbolické vyjádření jisté náboženské zkušenosti. Ve verši „*z vrásek kmen stoupá smolná vlna*“ je ambivalentnost založená na homonymii atd. atd.

Sdělení znesnadňuje návaznost veršů na sebe, nevíme, zda jsou vedle sebe jen náhodně „vystřízením“ vysvělující pasáže, nebo na základě nějaké asociace, a tedy jaké. Sdělení problematizuje častý inverzní slovosled: „*Každý má svého kvetoucího těla louku.*“ Ta nechut k myšlence! Ke gnómlu! Některé verše mají povahu slovní zajímavosti: „*Rybniček je opuštěný nebesák,*“ až uspokojení ze skvěle provedené slovní vvedenosti: „*Na Veveri sestřičky mají obláčky a měsíčky*“. Můžeme shrnout, že Petrovým veršům nechybí přesnost, např. ten „*brilantně nádherný kyč*“ je spojení tak výstižné, že zlidoví, nýbrž důvěryhodnost!

Poetika ambivalentnosti má svou stinnou stránku v tom, že snižuje důvěryhodnost sdělení jako celku. Výsledkem je zvýšená citlivost pro možné konatace kdekoli, jakkoliv a s čímkoliv, čtenář, kterého si ovšem Petr takto vychoval, bloudí bludištěm souvtažnosti. Čtenář nakonec neví, zda už pak každým ptákem není myšlen pohlavní úd, zda to není ten správný význam verše „*A na horské louce divoký mečík*“. Verš „*když drželi jsme se na uzdě*“ lze s ohledem k celkovému erotizujícímu ovzduší dosadit nuanci významu držet se zkrátka, odpírat si něco na základě vztahu uzda - uzdička... Mezi autorem a jeho čtenářem se vytváří bariéra nedůvěryhodnosti, jev, který poezii nakonec ruinuje - z literatury, z literárností sám sobě upletený bič.

Prokleslémeli se gesty, ironii a sebeironii, černým humorem, teatrálním smíchem a zárožním zachichtru, objevíme náhle přísnou tvář, hlubinu subtilního křesťanského intelektuála, který právě tímto svědčí o násí hatmatice slov. Svým zavrzelym vyhýbáním se věžnosti svědčí o příliš lehkavážném sdílení myšlenky, intimního citu; však také sám cití nostalgii po zmizelém upřímném slově: „*studět se za slovo mír, / studět se povědět tobě - můj šobajíčku, / toužím po míru v duši / tonzír po švarném šobajíčkoví*“. Zamraží, když ze spletu slov slyšíme náhle tolík naléhavé: „*a mé je zasnoubene a mé je pokurvené srdeč*“.

Petrova poetika, jež za sebou zametá stopy, svědčí o elementární nedůvěře k člověku. Touto sbírkou přesto k člověku sestupuje, k tovaryšům. Sloky, kde promlouvá přímo bez postranního druhého hlasu, jsou velkým vítězstvím jeho jako básníka. „*Kolem žíhaného jinocha světlo. / A světlo zádušní prosvítá mezi žebry. / Mám neméně krásný sen, jak modlím se v aleji zerau. / Uplněk listopadu zůstává pod převrácenou lodí. / A v ostřížím zraku jinocha má smrt. / Snad lásko, jantare cherubínm tmo, má vábničko žil.*“ V takových verších všechny nejasnosti, roztekanosti spoutal mélus, hudba plyne jako kyadlo, nástup následuje nástup. Ne už jednotlivě, ale z básníkova snu vystoupilý sbor zpívajících jinochů dopzívá a zmlká, střídán sborem jiným. Tak jako Débóřina píše rozeznívá sám lidský počátek, hlasy mrtvých pokolení z hloubi Asie, tak se zde projasňují nejhlbší vrstvy života, vystupuje dýchání, tep, rytmus milovaného těla. Láska a smrt, smrt a láska, žíhaný jinoch versus mrtvá pokolení z hloubi jeho rodné země, kterým Petr propůjčuje hlas, lásku druhých a osamocenost osobní: „*v láse mé je neštěstí, / těla od sebe dostávat, / a těla k sobě poutat*“. To, co z Petrových básní promlouvá jako nepochybnost, je potom nádherná obhajoba patosu, oslava každého milujícího sivoření.

Michael Tesař (1974), student Slezské univerzity v Opavě

Pavel Petr: *Za svítání Morava*. Host, Brno 1998, 59 s.

• Č T Ě T E •

Pozorný čtenář si jistě povšiml, že řada básní v tomto čísle Psího vína je věnována Krčmě čili Jugoslávii, jak o ní kdysi mluvil chorvatský spisovatel Miroslav Krleža. Pozorný čtenář a divák dnešních dnů bude určitě vědět proč.

*Celý den žil jsem. Hned ráno se dívám,
co vzniklo včera, a sám sebe chválím
(jen patos krotím: vášeň pišme s malým),
jdu ven, kde Lublaň blučná je a živá.*

*Na trbu vládlo krásné ženské mládí,
koupil jsem rybky, doma jím dal záliv,
autorem stal se sklenky marmelády,
četl a usnul, probudil se živý*

*a žil zas dále. Těsně před večerem,
jak jsem to všechno naplánoval předem,
kravatu vybral jsem, jež by mi padla,
navoněl se a pak šel do divadla.
Hra byla nudná, těšil jsem se ven.
Šardoné dal si. Žil jsem celý den.*

Co chytrého dodat k sonetu ze sbírky *Sonety* (Votobia, 1996) od Milana Jesiha (1950), slovenského básníka, dramatika a překladatele, ve vynikajícím převodu Františka Bernharda?

Nic. Čtěte. A pořád dokola.

Obávám se, že pořád budete v ústech převalovat tu horkou bramboru Jesihova sonetu, pořád ji budete „kostýrovat“, ale pořád vám bude - a pokaždé jinak! - chutnat. Promiňte, že si vypomáhám tak nekriticky.

P.S.

Aneb: ...výber si priestor, dostaneš čas...“ jak kongenialně s Milanem Jesihem napsal Viliam Kanis v básni *Hrda v Chorvatsku v Podaci 30. apríla 1998 v 9.30 hodín*: viz strana 7 dole.

- jk -

Výtvarný doprovod 9. čísla PV je vybrán ze skicáků Yvana Theimera (1944 v Olomouci), malíře a sochaře, žijícího od roku 1968 ve Francii a v Itálii, autora řady samostatných i kolektivních výstav a realizací, z nichž jmenujme alespoň obelisk v Elysejském paláci - sídle francouzského prezidenta - , památník věnovaný Deklaraci lidských práv v Paříži a uherskobrodský monument Via lucis - pocta J. A. Komenskému.

Je málo umělců, kteří by tak detailně znali práce svých předchůdců. Se špatnou nadsázkou by se dalo říct, že pro Theimera je ucho z mramoru více, než boltec v kůži vázaný. Ostatně Y. T. ze „starého“ umění přímo programově čerpá: naše často tak neartikulované postmodernistické výkřiky zcela záměrně koriguje témi - artikulovanými.

9. Psí víno vyšlo za finančního přispění
Ministerstva kultury ČR, Nadace PRO HELVETIA - OST
a Kulturního fondu města Zlína.

Uzávěrka příštího čísla je 20. srpna 1999.

Pod registračním číslem MK ČR 7981

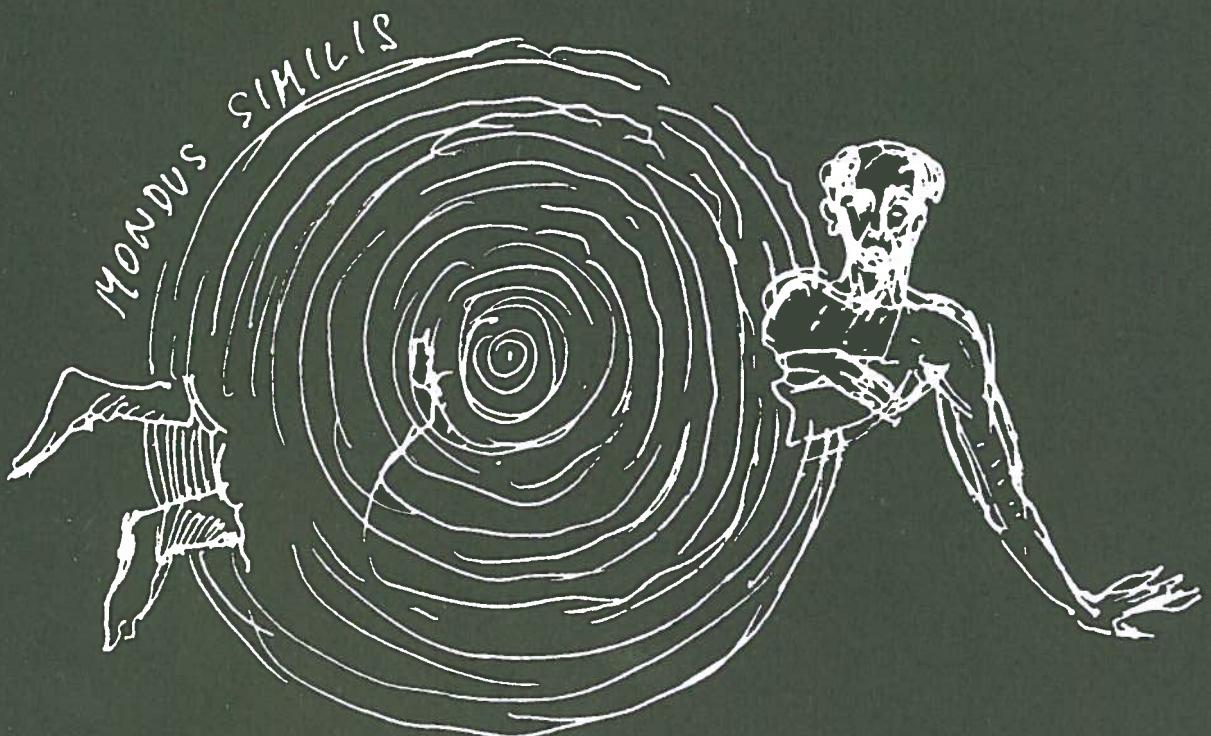
PSÍ VÍNO, časopis pro současnou poezii,
vydává a rediguje Jaroslav Kovanda s redakčním kruhem:
Miroslav Brück, Petr Čermáček, Vratislav Färber, Ivo Harák,
Marián Hatala, Milan Hrabal, Libor Martinek, Jan Novák
a Michal Šanda.

Adresa: Jaroslav Kovanda, s.r.o.
Lesní čtvrt 3728
760 01 Zlín
tel.: 067/721 2338

Sazba a zlom: RENO Zlín.
Tiskne Knihovna F. Bartoše, Zlín.
Logo F. Petrák, grafická úprava Jaromír Komín.
Vyšlo 16. června 1999.

Cena 25,- Kč

*Joannes
de Sacrobosco
Sphaera Mundi
MS. italiano
sec. XI.*

© Illustrations Yvan Theimer